

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо встановлення конфіскації майна як покарання за злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

В умовах збройної агресії російської федерації проти України, яка супроводжується вчиненням значної кількості злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, виникає необхідність удосконалення правового регулювання притягнення до кримінальної відповідальності за такі злочини. Зокрема, це стосується видів покарань, які можуть застосовуватися до засуджених за вчинення таких злочинів осіб.

Офіс Генерального прокурора України фіксує постійне зростання кількості злочинів агресії та воєнних злочинів проти України. Якщо станом на жовтень 2022 року їх кількість становила 40 509, то станом на початок 2026 року зареєстровано вже понад 213 000 таких злочинів.

За оновленими оцінками KSE Institute, станом на кінець 2024 року прямі збитки інфраструктури України, завдані внаслідок збройної агресії Російської Федерації, становили близько 170 млрд доларів США). Зазначена оцінка використовується як базова і у 2026 році. Водночас, за спільними розрахунками Світовий банк, Організація Об'єднаних Націй, Європейська Комісія та Уряду України, загальний обсяг прямих збитків станом на 2026 рік зріс приблизно до 195 млрд доларів США. Найбільша частина в загальній сумі збитків належить житловому фонду та інфраструктурі - 72%.

У чинній редакції Розділу XX «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» Кримінального кодексу України за найбільш тяжкі злочини цієї категорії передбачено покарання у виді позбавлення волі або довічного позбавлення волі. Водночас, окрім збитків від зазначених злочинів, предметом яких є майно, у низці випадків такі злочини мають ще й корисливі мотиви та/або мають додатковим об'єктом посягання відносини власності чи економічні відносини загалом.

Тож за таких умов наразі існує необхідність встановлення покарання за ці злочини не лише у вигляді особистісних, а й майнових позбавлень для винної особи, а саме у виді конфіскації її майна.

Встановлення конфіскації майна як додаткового виду покарання за міжнародні злочини (агресія, воєнні злочини, геноцид, злочини проти людяності) відповідає міжнародним стандартам та зарубіжному досвіду.

Так, згідно із пунктом «b» частини другої статті 77 Римського статуту Міжнародного кримінального суду, на додаток до позбавлення волі Міжнародний кримінальний суд може призначити особі, яка визнана винною у вчиненні злочину, передбаченого у статті 5 цього Статуту, конфіскацію доходів,

майна та активів, отриманих безпосередньо або опосередковано в результаті злочину, без шкоди для прав bona fide третіх сторін.

Також згідно з частиною четвертою статті 213-1 Глави III підрозділу I «Злочини проти людства» Розділу «Злочини проти людяності та людського роду» Книги II Кримінального кодексу Франції, конфіскація частини чи всіх їхніх активів застосовується як додаткове покарання до осіб, винних у вчиненні таких злочинів, як геноцид, депортація, поневолення або масова і систематична практика безсудних страт та інших подібних злочинів.

Відповідно до статті 414 Розділу 14 «Злочини проти миру та людяності» Кримінального кодексу Болгарії за викрадення, незаконне привласнення або приховування пам'яток та об'єктів культури чи історії, творів мистецтва, будівель та споруд культурного, наукового чи іншого гуманітарного призначення серед можливих видів покарань передбачена конфіскація.

Додаткове покарання у виді конфіскації майна також передбачено у статті 73.1 Розділу IX «Злочини проти людяності, миру, військові злочини, геноцид» Кримінального кодексу Латвії за виробництво, зберігання, передачу, використання та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Відповідно до частини другої статті 59 Кримінального кодексу України конфіскація майна встановлюється за тяжкі та особливо тяжкі корисливі злочини, а також за злочини проти основ національної безпеки України та громадської безпеки незалежно від ступеня їх тяжкості і може бути призначена лише у випадках, спеціально передбачених в Особливій частині Кодексу.

Конфіскація майна як вид покарання передбачена у Кримінальному кодексі України щодо окремих злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (стаття 436-1 «Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів», частини друга і третя статті 436-2 «Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників», стаття 446 «Піратство», частини друга і третя статті 447 «Найманство»).

Отже, встановлення конфіскації майна як додаткового, альтернативно визначеного, виду покарання за інші злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, не лише відповідатиме підходу законодавця щодо застосування санкцій за такі злочини, а й сприятиме більш ефективній реалізації невідворотності та справедливості покарання за їх вчинення в умовах збройної російської агресії проти України та у післявоєнний період.

2. Мета і завдання законопроекту

Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо встановлення конфіскації майна як покарання за злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» розроблений з метою підсилення основного покарання за злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку шляхом встановлення конфіскації майна як додаткового покарання за такі злочини.

Завданнями законопроекту є: сприяння індивідуалізації кримінальної відповідальності за злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, невідворотності та справедливості покарання за їх вчинення.

3. Основні положення законопроекту

Законопроектом передбачається внесення змін до наступних статей Кримінального кодексу України: статті 59 «Конфіскація майна», статті 437 «Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни», статті 438 «Порушення законів та звичаїв війни», статті 439 «Застосування зброї масового знищення», статті 440 «Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення», статті 441 «Екоцид», статті 442 «Геноцид», статті 442⁻¹ «Злочини проти людяності», статті 447 «Найманство» (частини перша та четверта), встановивши конфіскацію майна як додатковий (альтернативно визначений) вид покарання за злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

4. Місце законопроекту в системі законодавства

Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо встановлення конфіскації майна як покарання за злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» за предметом правового регулювання належить до сфери законодавства України про кримінальну відповідальність і ґрунтується на Конституції України та загально визнаних принципах і нормах міжнародного права.

Прийняття законопроекту не потребує внесення змін до інших законів.

5. Обґрунтування очікуваних соціально-економічних, правових та інших наслідків застосування закону після його прийняття

Очікуваними наслідками застосування закону після його прийняття є:

- посилення загальної та спеціальної превенції щодо відповідних злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, а також індивідуалізації покарання за їх вчинення;
- забезпечення невідворотності покарання за відповідні злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку;
- компенсація економічних втрат України від російської агресії;
- гармонізація законодавства України про кримінальну відповідальність з міжнародними стандартами та кращим іноземним досвідом пеналізації міжнародних злочинів.

6. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття та реалізація законопроекту може вплинути на дохідну частину Державного бюджету України.

Народний депутат України

Олеся ОТРАДНОВА

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Отрадна Олеся Олександрівна
Сертифікат: 04AF212836405D990400000F27B3D0012D7EE00
Дійсний до: 24.02.2028 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
458д9/1-2026/77188 від 09.04.2026

2196895

